

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 lipca 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Świecki (przewodniczący)
SSN Michał Laskowski (sprawozdawca)
SSN Marek Pietruszyński

Protokolant Jolanta Włostowska

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Małgorzaty Kozłowskiej,
w sprawie **X. Y.**

oskarżonej z art. 178a § 1 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 24 lipca 2025 r.,

kasacji, wniesionej przez prokuratora

od wyroku Sądu Okręgowego w Ś.

z dnia 18 listopada 2024 r., sygn. akt IV Ka [...]

zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w W.

z dnia 1 września 2023 r., sygn. akt III K [...],

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Okręgowemu w Ś. do ponownego rozpoznania.**

Michał Laskowski Dariusz Świecki Marek Pietruszyński

UZASADNIENIE

X. Y. jest sędzią w stanie spoczynku. W dniu 17 czerwca 2019 r. w W. miała prowadzić samochód marki N. o nr rej. [...] w ruchu lądowym, znajdując się w stanie nietrzeźwości, przy stwierdzonym stężeniu alkoholu we krwi w wysokości 0,59 promila (pierwsze badanie) prowadzącym do stężenia 0,63 promila (drugie badanie).

Sąd Dyscyplinarny przy Sądzie Apelacyjnym w [...] wydał w dniu 5 września 2019 r. uchwałę o zezwoleniu na pociągnięcie X. Y. do odpowiedzialności karnej, sygn. ASDo [...]. Po rozpoznaniu zażalenia pełnomocnika sędzi Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego w dniu 22 września 2020 r. utrzymała w mocy zaskarżoną uchwałę, sygn. II DO 21/20.

Sąd Rejonowy w W., wyrokiem z dnia 1 września 2023 r., sygn. III K [...], warunkowo umorzył postępowanie karne wobec X. Y. na okres 3 lat próby. Sąd orzekł ponadto środek karny w postaci zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na okres 2 lat i świadczenie pieniężne w kwocie 5000 złotych na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej.

Apelację od tego wyroku wniósł prokurator. Zaskarżył wyrok w całości i zarzucił „błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, mający wpływ na jego treść, polegający na błędnym przyjęciu, iż wina oraz społeczna szkodliwość czynu nie są znaczne, co doprowadziło do warunkowego umorzenia postępowania karnego, podczas gdy prawidłowa ocena zgromadzonego materiału dowodowego i okoliczności działające na niekorzyść X. Y., w tym fakt, że oskarżona poruszała się po głównych ulicach miasta w sposób stwarzający zagrożenie dla innych uczestników ruchu drogowego, tym samym umyślnie naruszając zasady bezpieczeństwa w ruchu lądowym, mając pełną wiedzę o uprzednio spożytym alkoholu, rażące lekceważenie porządku prawnego przez osobę dysponującą fachową, wyspecjalizowaną wiedzą prawniczą i doświadczeniem życiowym, nadto postawa oskarżonej w toku całego postępowania karnego, w tym brak okazania skruchy oraz krytycyzmu z powodu swego nagannego zachowania pozwalają z całą pewnością przyjąć, że zarówno stopień winy, jak i społecznej szkodliwości czynu, są znaczne, a dodatkowo wzgląd na kształtowanie świadomości prawnej społeczeństwa powinny prowadzić do wniosku o potrzebie wymierzenia oskarżonej kary.”

Prokurator wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez orzeczenie względem oskarżonej X. Y. kary roku pozbawienia wolności z warunkowym

zawieszeniem wykonania kary pozbawienia wolności na okres próby wynoszący 3 lata, orzeczenie kary grzywny w wymiarze 50 stawek dziennych, ustalając wysokość jednej stawki dziennej na 200 zł każda, orzeczenie zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na okres 5 lat oraz orzeczenie świadczenia pieniężnego w kwocie 7000 zł.

Po rozpoznaniu apelacji, Sąd Okręgowy w Ś., wyrokiem z 18 listopada 2024 r., sygn. IV Ka [...], uchylił zaskarżony wyrok i na podstawie art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 10 k.p.k. umorzył postępowanie w sprawie.

Kasację od tego wyroku wniósł Prokurator Okręgowy w Ś.. Zaskarżył wyrok na niekorzyść oskarżonej i zarzucił rażące i mające istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie prawa procesowego, tj. art. 439§ 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z art. 17§1 pkt 10 k.p.k., poprzez ich błędną wykładnię i nieprawidłowe zastosowanie polegające na niewłaściwym dokonaniu kontroli odwoławczej i nieuprawnionym przyjęciu przez Sąd Okręgowy w Ś., że zachodzi okoliczność wyłączająca postępowanie, określona w art. 17§ 1 pkt 10 k.p.k., tj. brak wymaganego zezwolenia na ściganie X. Y. - sędzi w stanie spoczynku - za czyn z art. 178a § 1 k.k. poprzez uznanie, że zgoda na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej wydana wobec oskarżonej przez Izbę Dyscyplinarną Sądu Najwyższego - jako wydana przez organ nie będący sądem ustanowionym ustawą - nie może być uznana za prawnie skuteczną, podczas gdy właściwa analiza przepisów ustawy o Sądzie Najwyższym obowiązujących w dacie podjęcia przez Izbę Dyscyplinarną uchwały o utrzymaniu w mocy uchwały Sądu Dyscyplinarnego przy Sądzie Apelacyjnym w [...] o zezwoleniu na pociągnięcie oskarżonej do odpowiedzialności karnej, tj. w dacie 22 września 2020 roku, prowadziła do jednoznacznego wniosku, że Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego orzekała w II instancji w sprawach rozpatrywanych w związku z postępowaniami dyscyplinarnymi dotyczącymi m.in. sędziów, a zatem zezwolenie na pociągnięcie oskarżonej do odpowiedzialności karnej było wydane przez organ uprawniony, zaś sąd nie wykazał, aby gwarancje zapewnienia oskarżonej prawa do rozpatrzenia sprawy przez niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony ustawą zostały naruszone, skutkiem czego doszło do niesłusznego umorzenia postępowania karnego a w konsekwencji do bezkarności sprawczyńi przestępstwa.

Prokurator wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Ś. do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja Prokuratora Okręgowego okazała się zasadna i spowodowała uwzględnienie zawartego w niej wniosku. Na wstępie przypomnieć należy, że Sąd Okręgowy w Ś., w trakcie rozpoznawania apelacji w przedmiotowej sprawie zwrócił się do Sądu Najwyższego, przedstawiając zagadnienie prawne, które w opinii Sądu Okręgowego wymagało dokonania zasadniczej wykładni ustawy. Sąd Najwyższy postanowieniem z 16 października 2024 r., I KZP 1/24, odmówił podjęcia uchwały. Dla jasności wyводу i poznania biegu postępowania w tej sprawie celowe jest przytoczenie treści tzw. pytania prawnego Sądu Okręgowego w Ś.. Sąd ten sformułował je następująco: „Skoro w terminie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie tej ustawy sędziemu, w stosunku do którego wydany został przez Sąd Najwyższy, w składzie którego brał udział sędzia Izby Dyscyplinarnej, prawomocny wyrok dyscyplinarny lub podjęta została uchwała prawomocnie zezwalająca na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej, przysługuje wniosek o wznowienie postępowania, to czy ów przepis ustawy pozwala jednocześnie na uznanie, że co do sędziego, wobec którego zgodę na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej wydano uchwałą Izby Dyscyplinarnej, a po wejściu w życie wskazanego przepisu ustawy zmieniającej sędzia nie skorzystał z możliwości złożenia wniosku o wznowienie postępowania, zapadła skuteczna zgoda uprawnionego organu na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej? ”

Zaznaczyć nadto wypada, że orzekający w tej sprawie w pierwszej instancji Sąd Rejonowy w W. podkreślił w uzasadnieniu swego wyroku, że skoro na podstawie art. 18 ust. 1 ustawy z 9 czerwca 2022 r. o zmianie ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw wprowadzono uprawnienie do złożenia – w terminie 6 miesięcy – wniosku o wznowienie postępowania, między innymi w przypadku, w którym w Izbie Dyscyplinarnej podjęta została prawomocna uchwała zezwalająca na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej i skoro ani oskarżona, ani jej obrońca z nie skorzystali z przysługującego im prawa do złożenia wniosku, nie przedstawiając

jednocześnie zastrzeżeń co do statusu Izby Odpowiedzialności Zawodowej Sądu Najwyższego, w której wniosek o wznowienie byłby rozpoznawany, to brak podstaw do przyjęcia, że w sprawie zachodzi przeszkoda procesowa w postaci braku wymaganego zezwolenia na ściganie oskarżonej za zarzucany jej czyn.

Przechodząc do rozważań o charakterze *stricte* merytorycznym podkreślić stanowczo należy, że Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego nie miała statusu sądu ustanowionego ustawą. Sąd Najwyższy orzekający w tej sprawie w pełni podziela argumentację zawartą w uchwale Sądu Najwyższego z 16 października 2023 r., I KZP 1/24, a także stanowisko wyrażone w orzeczeniach Europejskiego Trybunału Praw Człowieka i Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej przytoczonych w uchwale Sądu Najwyższego.

Faktem jednak jest, że Izba Dyscyplinarna, bez względu na ocenę jej statusu, wydała w trakcie swego funkcjonowania szereg orzeczeń, z których wiele funkcjonuje w obrocie prawnym. Likwidując Izbę Dyscyplinarną ustawodawca zawarł w art. 18 ust. 1 ustawy z 9 czerwca 2022 r. o zmianie ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw mechanizm gwarancyjny, na podstawie którego strona mogła domagać się wznowienia postępowania zakończonego, jak w tej sprawie, orzeczeniem wydanym przez Izbę Dyscyplinarną.

Polski proces karny nie zna obecnie procesowej instytucji nieważności orzeczeń, orzeczeń nieistniejących - *sententia non existens*. Orzeczenia Izby Dyscyplinarnej zatem istnieją i z obrotu prawnego można je usunąć w drodze między innymi wznowienia postępowania, co przewidziano w art. 18 ust. 1 cytowanej ustawy. Podobnie rzecz się ma w odniesieniu do orzeczeń dotkniętych wadą w postaci bezwzględnej przesłanki odwoławczej, np. w postaci nienależytej obsady sądu. Do czasu uruchomienia postępowania odwoławczego, kasacyjnego lub wznowieniowego orzeczenia takie funkcjonują w obrocie prawnym.

Akceptacja rozumowania, w myśl którego wada ustrojowa statusu Izby Dyscyplinarnej, to jest fakt, że Izba ta nie była sądem, powoduje, że wszelkie orzeczenia wydane w tej Izbie nie istnieją, prowadzi do uznania, że przepis art. 18 ust. 1 ustawy z 9 czerwca 2022 r. o zmianie ustawy o Sądzie Najwyższym oraz

niektórych innych ustaw jest przepisem martwym. Ustawodawca celowo zaś przepis ten wprowadził, pozostawiając stronie decyzję, czy chce ona podważać orzeczenie, wydane wobec niej w toku postępowania w Izbie Dyscyplinarnej. Taki mechanizm naprawczy ma charakter gwarancyjny, a jednocześnie nie eliminuje wszystkich wykonanych i wykonywanych decyzji procesowych Izby Dyscyplinarnej, co z punktu widzenia sprawiedliwości rozumianej jako element dobra wspólnego ocenić należy jako zasadne. Zauważyć nadto należy, że omawiany przepis wskazujący podstawę wznowienia postępowania ma charakter wyjątkowy i jako taki powinien być wykładany ściśle. Przepis ten przyznaje prawo do złożenia wniosku o wznowienie wyłącznie sędziemu, wniosku takiego nie może w odniesieniu do uchwały uchylającej immunitet złożyć prokurator. Okoliczności te wskazują na wolę ustawodawcy, który przyznał stronie wyjątkową możliwość wznowienia postępowania. Niewątpliwie oskarżona w tej sprawie, ani jej obrońca z możliwości tej nie skorzystali. Biorąc pod uwagę, że zarówno oskarżona jak i jej obrońca to podmioty fachowe nie można przyjąć, że zaniechanie złożenia wniosku wynikało z ich niewiedzy. Nie przedstawili oni ponadto jakiegokolwiek argumentacji przemawiającej za tym, że kwestionują status Izby Odpowiedzialności Zawodowej Sądu Najwyższego, która była właściwa w sprawie rozpoznania wniosku.

Art. 18 ust. 1 ustawy z 9 czerwca 2022 r. o zmianie ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw zawierał 6 miesięczny termin do złożenia wniosku o wznowienie. Termin ten uznać trzeba, za zawity. Wyjątkowość przepisu art. 18 ust. 1 i ograniczenie czasowe w nim zawarte zmierzają do osiągnięcia bezpieczeństwa stanu prawnego i pewności co do prawa oraz niepodważalności prawomocnych orzeczeń. Pamiętać trzeba, że w toku postępowań dyscyplinarnych i karnych, w których orzekała Izba Dyscyplinarna występowały poza obwinionymi lub oskarżonymi także inne strony. Postępowania te i wydane w ich toku orzeczenia często zabezpieczały obok interesu państwa, także interesy pokrzywdzonych lub poszczególnych korporacji zawodów prawniczych.

Nie można również tracić z pola widzenia tego, że przyjęcie koncepcji nieistnienia orzeczeń Izby Dyscyplinarnej doprowadziłoby do faktycznej bezkarności szeregu osób objętych kognicją tej Izby lub do prób instrumentalnego

wykorzystywania tego faktu przez inicjowanie wniosków o wznowienie postępowań z uwzględnieniem upływu terminu przedawnienia.

Biorąc pod uwagę przedstawione powyżej argumenty, Sąd Najwyższy uznał, że przyjęcie przez Sąd Okręgowy w Ś., iż w sprawie zaistniała bezwzględna przesłanka odwoławcza stanowi naruszenie prawa o charakterze uprawniającym do uchylecia zaskarżonego orzeczenia i skierowania sprawy do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym, w trakcie którego Sąd Okręgowy powinien wziąć pod uwagę zapatrywania Sądu Najwyższego sformułowane powyżej.

Michał Laskowski Dariusz Świecki Marek Pietruszyński

[WB]

[r.g.]